

Калашлінська Марина Вікторівна, кандидат політичних наук, докторант кафедри політології та державного управління, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
e-mail: m.kalashlinska@donnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-5825-3631

СУБ'ЄКТНІСТЬ ЛОКАЛЬНИХ АКТОРІВ У КОНТЕКСТІ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ: ВРАЗЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЇ

Досліджено зростання політичної суб'єктності субнаціональних акторів. Визначено, що розширення їхньої автономії через парадипломатію в умовах криз створює можливості для зовнішніх маніпуляцій та використання їх як об'єкт гібридної агресії. Зроблено висновок про амбівалентний характер субнаціональної суб'єктності, яка в сучасних умовах виступає одночасно ресурсом адаптації та потенційною точкою вразливості демократичних систем.

Ключові слова: субнаціональні актори, політична суб'єктність, гібридна агресія, парадипломатія, маніпуляція політичною суб'єктністю, територіальність, міжнародно-політична система.

Постановка проблеми. Сучасна система міжнародно-політичних відносин зазнає фундаментальних трансформацій, які дедалі складніше вмістити в межі класичної державоцентричної логіки. Одним із ключових проявів цих змін є зростання політичної суб'єктності субнаціональних акторів, насамперед міст і регіонів, які через парадипломатію, транскордонну співпрацю та горизонтальні мережі дедалі активніше включаються в міжнародні процеси [1].

Паралельно з цими процесами поширюються гібридні форми конфліктності, що ґрунтуються, зокрема, на навмисному виробництві невизначеності, розмиванні меж між війною і миром та широкому використанні непрямих інструментів впливу [2]. У таких умовах боротьба дедалі частіше ведеться не лише за контроль над територією, а й за право діяти від її імені, визначати рамки легітимної репрезентації та формувати політичну агентність.

Авторські права: © 2026 належать авторам.

Подано для можливої публікації у відкритому доступі на умовах ліцензії Creative Commons Attribution (BY) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Copyright: © 2026 by the authors.

Submitted for possible open access

publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Поєднання автономії субнаціональних акторів, що зростає, із логікою гібридних конфліктів створює новий тип вразливості. Локальний рівень стає потенційним простором зовнішнього втручання через маніпуляцію ідентичностями, економічними залежностями або інституційною відкритістю муніципальних систем, що дозволяє здійснювати дестабілізацію держави «зсередини» без прямого порушення її суверенітету [3].

Ці процеси актуалізують проблему маніпуляції політичною суб'єктністю територій в умовах гібридних конфліктів, яка вимагає переосмислення установлених уявлень про суверенітет, територіальність і суб'єктність, а також впровадження аналітичних підходів, здатних пояснити, як зростання субнаціональної агентності може виступати і ресурсом міжнародної взаємодії, і джерелом політичної небезпеки.

З практичної точки зору, дослідження пов'язане з проблематикою національної стійкості, оскільки саме на субнаціональному рівні дедалі частіше вирішуються питання територіальної цілісності та соціальної згуртованості в умовах тривалих гібридних загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі можна виокремити три близькі, але окремі напрями досліджень. Перший описує зростання міжнародної ролі субнаціональних акторів через парадипломатію, мережеві формати взаємодії та багаторівневі механізми впливу на зовнішню політику, зокрема в контексті ЄС та його зовнішньополітичної екосистеми [1]. У цьому напрямі субнаціональна суб'єктність переважно осмислюється як ресурс, що розширює канали представництва інтересів і підсилює гнучкість управління у кризових умовах [4; 5].

Другий напрям зосереджений на гібридних конфліктах як на формах агресії, що спираються на навмисне створення невизначеності, асиметричність інструментів і роботу «нижче порогу війни». Ключовою ознакою цих стратегій у новішій дискусії дедалі частіше постає саме «амбівалентність» як операційний принцип, що ускладнює юридичну кваліфікацію, політичну атрибуцію та своєчасну відповідь [6]. На рівні прикладних і нормативних підходів акцент зміщується до інструментарію ЄС із протидії гібридним кампаніям, включаючи питання критичної інфраструктури, кіберстійкості та координаційних механізмів швидкого реагування [7].

Третій напрям досліджень фокусується на конкретних вразливостях демократичних систем, зокрема інформаційних, когнітивних та ідентифікаційних, і показує, як зовнішні актори використовують соціальні ідентичності як цілі для сегментованого впливу, поляризації та делегітимації [8]. Водночас у наявних роботах ще недостатньо концептуалізовано перетин цих трьох ліній, а саме як зростання автономії субнаціональних акторів створює новий «про-

стір суб'єктності», який може ставати територією гібридної агресії через практики де- та псевдосуб'єктивації. Саме ця прогалина між описом парадипломатії як ресурсу і описом гібридної агресії як набору інструментів формує потребу в рамці, що дозволяє аналізувати маніпуляцію правом діяти «від імені території» як окремий вимір гібридного впливу.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз процесу зростання політичної суб'єктності субнаціональних акторів у контексті сучасних гібридних конфліктів, а також розглянути потенційні механізми маніпуляції цією суб'єктивністю як окремого виміру гібридної агресії.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких наукових завдань: проаналізувати сучасні підходи до розуміння політичної суб'єктності субнаціональних акторів у міжнародно-політичних відносинах; окреслити специфіку гібридних конфліктів як середовища, у якому маніпуляція агентністю та легітимністю набуває системного характеру; розкрити механізми інструменталізації субнаціонального рівня в межах гібридної агресії, зокрема через апеляцію до локальних ідентичностей та автономії.

Виклад основного матеріалу. У межах цього дослідження під політичною суб'єктивністю розуміється стійка здатність актора самостійно формувати власні інтереси, артикулювати їх у політичному просторі та здійснювати вплив на процеси прийняття рішень. Йдеться не про формальну участь, а про усвідомлену та цілеспрямовану активність, яка дозволяє актору не лише діяти в межах наявних правил, а й впливати на конфігурацію самих політичних відносин. Ключовою характеристикою політичної суб'єктності є її градований характер: рівень спроможності актора визначається ступенем автономії, політичною вагою та здатністю продукувати наслідки загальносуспільного значення [9, с. 207–212].

У випадку субнаціональних акторів ідеться про вихід політичної суб'єктності за межі внутрішньодержавної компетенції та більш активне включення міст і регіонів у міжнародно-політичну взаємодію. Це включення не обмежується суто технічною участю у транскордонних проєктах чи виконанням делегованих функцій, а передбачає формування власних політичних пріоритетів, каналів комунікації та стратегій позиціонування в зовнішньому середовищі. У такий спосіб субнаціональні актори поступово набувають рис автономних учасників політичного процесу, здатних впливати на порядок денний за межами національного рівня.

В умовах ерозії класичної вестфальської моделі політична суб'єктивність перестає бути виключною прерогативою національних держав і трансформується в багаторівневу конфігурацію, у межах якої різні рівні управління взаємодіють паралельно, а не ієрархічно. Така конфігурація характеризується-

ся розмиванням чітких кордонів між внутрішньою та зовнішньою політикою, а також зростанням ролі горизонтальних зв'язків між субнаціональними, національними та наднаціональними акторами. У результаті формується мережевий політичний простір, у якому політична дія дедалі частіше здійснюється поза традиційними дипломатичними каналами, що змінює саму логіку розподілу повноважень і відповідальності в міжнародно-політичній системі.

Найбільш виразно ця трансформація проявляється через інститут **парадипломатії**, який функціонує як інструмент просування локальних інтересів у межах конституційно визначеної компетенції субнаціональних акторів. Сучасні дослідження фіксують «нормалізацію» цього явища: міжнародні інституції (ЄС, ООН, Світовий банк, НАТО) дедалі частіше визнають субнаціональні уряди легітимними партнерами глобальних політичних процесів [10, с. 3–4, 7]. У результаті дипломатична сфера, яка тривалий час залишалася прерогативою національних держав і їхніх зовнішньополітичних відомств, поступово трансформується в багаторівневий простір взаємодії. У цьому просторі одночасно функціонують різні носії легітимності, такі як державні, наднаціональні та субнаціональні актори, а процеси ухвалення рішень опосередковуються множинними інституційними каналами, мережами та форматами координації. Така трансформація змінює традиційну логіку дипломатії, перетворюючи її з ієрархічно організованої системи на поле тих, що конкурують, інтерпретацій інтересів і розподілу повноважень.

Участь регіонів у багаторівневому врядуванні створює додаткові канали впливу на формування політики та дозволяє точніше враховувати локальні потреби. В умовах стабільності така субнаціональна суб'єктність сприяє розвитку та інноваціям, однак у кризових ситуаціях може призводити до фрагментації системи політичної стабільності держави та розсинхронізації стратегічних рішень [11].

Разом із тим політична суб'єктність на субнаціональному рівні відіграє важливу роль у підвищенні національної стійкості. Саме на локальному рівні забезпечується операційна спроможність управління в кризових умовах. Досвід України, зокрема в період повномасштабної війни, демонструє, що автономія громад дозволяє підтримувати безперервність базових управлінських функцій, оперативно мобілізувати ресурси та компенсувати порушення вертикальних зв'язків із центром у ситуаціях, коли централізовані механізми ухвалення рішень виявляються недостатньо ефективними [12]. У цьому контексті субнаціональна суб'єктність постає як критичний ресурс, що забезпечує гнучкість управління та підвищує здатність громад адаптуватися до глобальних економічних і безпекових тисків. Водночас парадипломатія має й інший

вимір, що відображає колективну ідентичність та прагнення до автономії [10, с. 5].

Водночас інституційна автономія та відкритість муніципальних систем формують і специфічні вразливості, зумовлені асиметрією повноважень, ресурсів і спроможностей на субнаціональному рівні. У сучасних умовах гібридні загрози дедалі частіше спрямовуються саме на цей рівень, де через маніпуляцію локальними ідентичностями, соціальними суперечностями або економічними залежностями ресурс гнучкості може трансформуватися в інструмент дестабілізації [13]. Дослідження субнаціонального врядування показують, що інституційне різноманіття та залученість регіонів до багаторівневих і транснаціональних процесів посилюють політичну агентність локальних акторів, водночас ускладнюючи координацію та підвищуючи чутливість до зовнішнього впливу.

Однією з ключових точок уразливості є можливість маніпуляції самою суб'єктністю регіону. Прагнення до автономії, яке в нормальних умовах слугує розвитку, за підтримки потужного зовнішнього актора може перетворюватися на виклик територіальній цілісності держави. У цьому контексті доцільно розрізняти конструктивну парадипломатію, що ґрунтується на конституційній лояльності до центру, та її конфліктну форму протодипломатію [10]. Остання виникає внаслідок радикалізації автономістських прагнень, коли локальна активність спрямовується на пошук зовнішньої підтримки для реалізації сепаратистських сценаріїв.

Такий перехід створює сприятливе середовище для втручання зовнішніх сил, які можуть інструменталізувати прагнення до самовизначення з метою дестабілізації держави зсередини, перетворюючи «м'яку» парадипломатію на інструмент гібридної агресії [10, р. 5–6]. Цей механізм безпосередньо пов'язаний із комплексним використанням інструментів гібридної війни, що поєднують військові, інформаційні, політичні та дипломатичні засоби тиску на національну безпеку [2]. У таких сценаріях політична суб'єктність певних територій зазнає процесу псевдосуб'єктивізації, коли за підтримки зовнішнього актора створюються нелегітимні структури, покликані імітувати політичну агентність, але фактично функціонують як інструмент дестабілізації.

Показовим прикладом такої інструменталізації є спроби сепаратистських груп канадської провінції Альберта використати тертя між офіційною Оттавою та Вашингтоном. Контакти представників адміністрації США з прихильниками незалежності Альберти демонструють, як локальне невдоволення та економічні суперечності можуть бути використані зовнішніми акторами для

створення тиску на національний уряд, фактично перетворюючи внутрішньо-політичні дискусії на інструмент міжнародного впливу [14].

Отже, колективна здатність суспільства функціонувати в кризових умовах, яка проявляється через діяльність локальних владних і цивільних інституцій, може переставати бути ресурсом стійкості й перетворюватися на чинник фрагментації державного суверенітету, якщо парадипломатична активність втрачає зв'язок із національною стратегією та конституційними нормами. Саме аналіз перетину субнаціональної автономії та гібридних стратегій дозволяє ідентифікувати нові типи вразливостей демократичних систем, у яких боротьба ведеться не лише за територію, а й за право маніпулювати її політичною агентністю.

У відповідь на окреслені виклики сучасні держави дедалі частіше вдаються до інституційного впорядкування субнаціональної зовнішньої активності, що в літературі описується як процес «нормалізації» парадипломатії. Формування правових і організаційних рамок дозволяє інтегрувати ініціативи субнаціональних акторів у ширшу дипломатичну екосистему, зберігаючи загальну координацію та ієрархію політичної системи [15]. Хоча такий підхід не усуває напруги між автономією і контролем, він створює умови для фіксації меж локальної активності та зменшує ризики її трансформації у деструктивні практики.

Показовим у цьому контексті є досвід Австралії, де активна парадипломатія штату Вікторія у відносинах з Китаєм призвела до конфлікту з федеральним урядом. Цей кейс ілюструє, як інституційна відкритість субнаціонального рівня та його включеність у транснаціональні мережі можуть створювати ситуацію легітимностей, що конкурують, і сприйматися центром як загроза національній безпеці. Реакцією держави стала правова рецентралізація та сек'юритизація парадипломатії, що підтверджує амбівалентний характер субнаціональної суб'єктності навіть у стабільних демократичних системах [16].

Викладений приклад дозволяє узагальнити ширшу тенденцію, характерну для сучасних багаторівневих політичних систем. У цьому сенсі політична суб'єктність міст і регіонів постає не як однозначний ресурс або загроза, а як динамічний фактор, значення якого визначається конкретними інституційними умовами, рівнем демократичної легітимності та ступенем узгодженості з національними стратегіями. Саме ця амбівалентність субнаціональної суб'єктності, а також її роль у формуванні нових типів вразливостей і механізмів стійкості, становить підґрунтя для подальших висновків.

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що зростання політичної суб'єктності субнаціональних акторів є структурною ознакою трансформації

сучасної міжнародно-політичної системи та наслідком ерозії класичної державоцентричної моделі. Міста і регіони дедалі частіше виступають не лише як об'єкти управління, а як самостійні носії політичної агентності, інтегровані в багаторівневі та транснаціональні мережі взаємодії.

Разом із тим субнаціональна суб'єктність має принципово амбівалентний характер. З одного боку, вона підвищує гнучкість управління, адаптивність політичних систем та національну стійкість, особливо в умовах криз. З іншого боку, інституційна відкритість і мережевість субнаціонального рівня формують специфічні вразливості, які можуть бути використані зовнішніми акторами в межах гібридних стратегій впливу.

Дослідження показало, що гібридна агресія дедалі частіше спрямовується не стільки на фізичний контроль території, скільки на маніпуляцію її політичною суб'єктністю. У цьому контексті ключового значення набувають процеси де- та псевдосуб'єктивації, за яких легітимна політична агентність локальних акторів підмінюється або імітується з метою дестабілізації держави «зсередини» та розмивання меж між внутрішньою політикою і зовнішнім втручанням.

Порівняльний аналіз демонструє, що подібні механізми можуть проявлятися як у державах, що перебувають у стані відкритого воєнного протистояння, так і у стабільних демократичних системах. Це підтверджує, що вразливість субнаціонального рівня не є функцією слабкості держави, а радше наслідком структурних змін у глобальному врядуванні та зростання ролі «глок-локальної» дипломатії.

У цьому зв'язку принципового значення набуває інституційна синхронізація субнаціональної активності з національними стратегіями та конституційними рамками. Зміцнення локальної демократії, підтримка легітимності органів місцевого самоврядування та формування прозорих механізмів координації між рівнями влади виступають необхідними умовами перетворення субнаціональної суб'єктності з потенційної точки вразливості на чинник стійкості та стабільності сучасного міжнародно-політичного порядку.

REFERENCES

1. Ciesielska-Klikowska, J., Kamiński, T. (2022). Paradiplomacy and Its Impact on EU Foreign Policy. *Journal of Contemporary European Research*, 18, 1, 48–66. doi: <https://doi.org/10.30950/jcer.v18i1.1223>
2. Drozdyuk, Y. (2023). The Main Stages of Deployment of Hybrid Aggression by the Russian Federation Against Ukraine. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National*

- University. Series «Issues of Political Science», 43, 29–36. doi: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-43-04>
3. Ostroukhov, V., Prysiazhniuk, M. (2021). Information Threats to the State Security of Ukraine in the Hybrid Warfare. *Information Security of the Person, Society and State*, 1–3. URL: https://www.researchgate.net/publication/361756203_Information_Threats_to_the_State_Security_of_Ukraine_in_the_Hybrid_Warfare
 4. Vampa, D. (2024). Subnational Policymaking in an Era of Political Instability: Developing a New Typology for Comparative Analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 26, 6, 585–603. doi: <https://doi.org/10.1080/13876988.2024.2359687>
 5. Mumford, A., Carlucci, P. (2023). Hybrid Warfare: The Continuation of Ambiguity by Other Means. *European Journal of International Security*, 8, 2, 192–206. doi: <https://doi.org/10.1017/eis.2022.19>
 6. Council of the European Union (2024). Hybrid Threats. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/hybrid-threats/>
 7. Hedling, E. (2025). Social Identities and Democratic Vulnerabilities: Learning from Examples of Targeted Disinformation. *Hybrid CoE Paper 24*. URL: <https://www.hybridcoe.fi/publications/social-identities-and-democratic-vulnerabilities-learning-from-examples-of-targeted-disinformation/>
 8. Gzik, M., Frenkel, M. (2024). City Diplomacy Practices Towards China and the United States in the Western Balkans. Examples from Croatian and Slovenian Cities. *Studia Regionalne i Lokalne*, 2, 96, 21–37. doi: 10.7366/1509499529602
 9. Borowiec, P. (2023). Categories of 'Political Actor' and 'Political Agency' as Research Objects of Polish Political Theorists. *Teoria Polityki*, 8, 203–217. doi: <https://doi.org/10.4467/25440845TP.23.012.18551>
 10. Cornago, N. (2018). Paradiplomacy and Protodiplomacy. *The Encyclopedia of Diplomacy*, 1–9. doi: <https://doi.org/10.1002/9781118885154.dipl0211>
 11. Fulgenzi, M. (2024). Subnational Authorities as Key Global Actors. Glocal Diplomacy in Pursuit of World Peace and Security in the Prism of the Vision and Goals of the UN 2030 Agenda. *ATHENA – Critical Inquiries in Law, Philosophy and Globalization*, 4, 2, 92–168. doi: <https://doi.org/10.6092/issn.2724-6299/20344>
 12. Keudel, O. et al. (2024). Local Democracy and Resilience in Ukraine: Learning from Communities' Crisis Response in War. *ICLD Research Report*, 33. doi: 10.13140/RG.2.2.22390.72001
 13. Béland, D. et al. (2024). Subnational Comparative Policy Analysis: Institutions, Methodology, and Research Agenda. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 26, 6, 553–566. doi: <https://doi.org/10.1080/13876988.2024.2426878>
 14. Financial Times (2025). Trump Officials Met Group Pushing Alberta Independence from Canada. URL: <https://www.ft.com/content/11dc2140-6a5d-4536-b766-52c920affcc7>
 15. Oddone, N. (2023). Paradiplomacy. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. URL: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-797>
 16. Ishida, T. (2025). The Rise and Fall of Paradiplomacy in Australia: Victoria's Engagement

with China and the Federal Government's Response. Tokyo. URL: https://grips.repo.nii.ac.jp/record/2000263/files/k325_report_phd22610.pdf

Kalashlinska Maryna Viktorivna, PhD in Political Science, Postdoctoral Researcher of Department of Political Science and Public Administration, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

SUBJECTIVITY OF LOCAL ACTORS IN THE CONTEXT OF HYBRID AGGRESSION: VULNERABILITIES AND MECHANISMS OF INSTRUMENTALIZATION

The article examines the growing political subjectivity of subnational actors. It argues that the expansion of their autonomy through paradiplomacy in times of crisis creates opportunities for external manipulation and for treating subnational actors as targets of hybrid aggression. The study concludes that subnational subjectivity has an ambivalent character: under contemporary conditions it functions simultaneously as a resource for adaptation and as a potential vulnerability point of democratic systems.

Keywords: *Subnational actors, political subjectivity, hybrid aggression, paradiplomacy, manipulation of political subjectivity, territoriality, international political system.*

Статтю подано / Submitted: 14.01.2026

Доопрацьовано / Revised: 29.01.2026

Схвалено до друку / Accepted: 03.02.2026

Опубліковано / Published: 06.05.2026

